EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 07 12
COM(2022) 333 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl valstybių narių įsipareigojimų dėl pasitikėjimo statistika, kaip reikalaujama pagal 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 223/2009

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl valstybių narių įsipareigojimų dėl pasitikėjimo statistika, kaip reikalaujama pagal 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 223/2009

1. ĮVADAS

1.1. Reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos

Tai trečioji ataskaita, Komisijos parengta pagal Reglamentą (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos[1], visų pirma 11 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta:

„Komisija nuolat stebi šiuos valstybių narių įsipareigojimus, remdamasi valstybių narių teikiamomis metinėmis ataskaitomis; šie įsipareigojimai prireikus atnaujinami.

<...>

Ne vėliau kaip 2018 m. birželio 9 d., o po to – kas dvejus metus Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ataskaitą apie paskelbtus įsipareigojimus ir atitinkamais atvejais pažangos ataskaitas.“

Pirmoji ataskaita paskelbta 2018 m.[2], o antroji – 2020 m.[3]

1.2. Įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika

Įsipareigojimo dėl pasitikėjimo statistika (toliau – įsipareigojimas) koncepcija pradėta įgyvendinti siekiant pagerinti statistikos kokybės sistemą. Ji pirmą kartą aprašyta 2011 m. Komisijos komunikate[4]. Šia koncepcija siekiama, kad nacionalinės vyriausybės prisiimtų atsakomybę už tai, kad šalis laikytųsi Europos statistikos praktikos kodekso (toliau – kodeksas)[5].

Kodekse nustatyti Europos statistikos tobulinimo, rengimo ir sklaidos standartai. Jį sudaro 16 principų, susijusių su institucine aplinka, statistiniais procesais ir rezultatais. Juo siekiama užtikrinti, kad Europos statistiniai duomenys būtų ne tik aktualūs, pateikti laiku ir tikslūs, bet ir atitiktų profesinio nepriklausomumo, nešališkumo ir objektyvumo principus. Įsipareigojimu sukuriamas kodekso ir valstybės narės vyriausybės ryšys, kurio anksčiau nebuvo.

Remiantis Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio 3 dalimi, įsipareigojimas yra priemonė, kuria „toliau siekiama užtikrinti visuomenės pasitikėjimą Europos statistika ir pažanga įgyvendinant Praktikos kodekse nurodytus statistinius principus“. Šias priemones turi nustatyti tiek valstybės narės, tiek Komisija.

---

1 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos, panaikinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 1101/2008 dėl konfidencialių statistinių duomenų perdavimo Europos Bendrijų statistikos tarnybai, Tarybos reglamentą (EB) Nr. 322/97 dėl Bendrijos statistikos ir Tarybos sprendimą 89/382/EEB, Euratomas, įsteigiantį Europos Bendrijų statistikos programų komitetą (OL L 87, 2009 3 31, p. 164).

2 COM(2018) 516 *final*: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM (2020) 278 *final*: EUR-Lex – 52020DC0278 – LT – EUR-Lex (europa.eu)

4 COM(2011) 211.

5 Europos statistikos praktikos kodeksas – peržiūrėtas 2017 m. leidimas

Keičiančiojo reglamento (ES) 2015/759[6] 17 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad įsipareigojimas „turėtų apimti konkrečius tos valstybės narės Vyriausybės įsipareigojimus pagerinti arba užtikrinti Praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas“.

1.3. Europos statistikos sistemos (ESS) tarpusavio vertinimas

Eurostatas ir visų valstybių narių bei ELPA šalių nacionalinės statistikos institucijos sudaro partnerystę Europos statistikai rengti, vadinamą Europos statistikos sistema (ESS). Siekdamos užtikrinti savo statistinių duomenų kokybę, ESS narės sukūrė bendrą kokybės sistemą, kurios kertinis akmuo – kodeksas. Be įsipareigojimų, ESS tarpusavio vertinimai, kurie periodiškai atliekami siekiant įvertinti, kaip narės laikosi kodekso, yra svarbi priemonė siekiant užtikrinti bendros kokybės sistemos įgyvendinimą, taigi ir Europos statistikos kokybę.

ESS tarpusavio vertinimai atliekami reguliariai ir apima įsivertinimus, vizitus į šalis ir kiekvienos įvertintos šalies tarpusavio vertinimo ataskaitą, kurioje pateikiamos tobulinimo rekomendacijos, o pastarosios įgyvendinamos vykdant tobulinimo veiksmus ir jų metinę stebėseną, kurią atlieka Eurostatas. 2006–2008 m. ir 2013–2015 m. buvo atlikti du ankstesni tarpusavio vertinimų etapai. Dabartinis trečiasis etapas vyksta 2021–2023 m.

2. ĮSIPAREIGOJIMŲ DĖL PASITIKĖJIMO IR VALSTYBIŲ NARIŲ ATASKAITŲ APŽVALGA

2.1. Bendrosios nuostatos

Remiantis Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio nuostatomis, valstybės narės turi nustatyti ir paskelbti įsipareigojimą arba bent pateikti Komisijai ir paskelbti ataskaitą dėl pažangos įgyvendinant kodeksą ir dėl pastangų, kurių imtasi siekiant nustatyti įsipareigojimą.

Komisija, remdamasi valstybių narių teikiamomis metinėmis ataskaitomis, reguliariai stebi, kaip vykdomi įsipareigojimai.

2.2. Įsipareigojimo forma

Reglamente (EB) Nr. 223/2009 nenustatytos taisyklės dėl įsipareigojimo formos. Tačiau įsipareigojimai turi apimti konkrečius politinius įsipareigojimus ir būti pateikti bei parengti taip, kad būtų užtikrintos tinkamos sąlygos aukštos kokybės statistikai rengti.

Valstybės narės, kurios mano, kad tam tikros jų atitinkamų teisės aktų dalys sudaro įsipareigojimą, paprastai nurodo konkrečias teisines nuostatas, kurios svarbios gerinant arba išlaikant kodekso įgyvendinimo sąlygas, ir teikia ataskaitas dėl naujausių pokyčių. Valstybės narės, nustačiusios atskirus įsipareigojimus, apie juos pranešė Komisijai ir juos viešai paskelbė.

2.2.1 skirsnyje pateikiama esamų įsipareigojimų, apie kurių reikšmingus pokyčius buvo pranešta 2020 ir 2021 m., apžvalga:

2.2.1. Įsipareigojimą sudarantys nacionaliniai teisės aktai

Kroatija. Naujasis Oficialios statistikos įstatymas įsigaliojo 2020 m. kovo mėn.[7] Juo Kroatijos statistikos biurui suteikiamas profesinis nepriklausomumas ir parama, kurios jam reikia siekiant išlaikyti ir gerinti kodekso įgyvendinimo sąlygas.

---

[6] 2015 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/759, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos (OL L 123, 2015 5 19, p. 90).

[7] Oficialusis leidinys Nr. 25/20.

Patobulintos generalinio direktoriaus skyrimo ir atleidimo nuostatos, parengtos nuostatos dėl bendradarbiavimo ir koordinavimo statistikos sistemoje ir naujas finansavimo pagrindas. Padaryta didelė pažanga rengiant planuojamą atskirą įsipareigojimą.

Čekija. Įsipareigojimas paskelbtas 2018 m. vasario 28 d.[8] 2020 ir 2021 m. vyriausybė toliau visapusiškai laikėsi Čekijos statistikos tarnybos profesinio nepriklausomumo principo; tarnyba savo ruožtu aktyviai propagavo profesinio nepriklausomumo principus ir veikė į juos atsižvelgdama.

Danija. 2020 ir 2021 m. nacionalinis statistikos specialistas, remdamasis kodeksu, parengė naujas privalomas kokybės gaires, kurios apima stebėseną ir ataskaitų teikimą vyriausybei ir sudaro nacionalinės vykdymo užtikrinimo procedūros pagrindą.

Suomija. Peržiūrimas atitinkamas nacionalinis statistikos aktas ir 2022 m. jis bus pateiktas Parlamentui.

Prancūzija. Procesas, kuriuo teisiškai įtvirtinamas profesinis statistikos nepriklausomumas, vyko sėkmingai. Kultūros ministerija jau atitinkamai iš dalies pakeitė dekretą. Dėl išteklių pakankamumo buvo pasirašyta daugiametė sutartis, kuria patikinama, kad tikslai bus pasiekti ir vidaus valdymas bus pagerintas. ESS tarpusavio vertinimo vizitas jau įvyko 2021 m.[9]

Italija. ESS tarpusavio vertinimo vizitas vyks 2022 m. pabaigoje. 2020 ir 2021 m. atnaujinta statistikos instituto kokybės politika, atkurtas kokybės komitetas ir patvirtintas antrasis Italijos statistikos praktikos kodekso leidimas. Toliau dedamos pastangos nustatyti atskirą įsipareigojimą.

Nyderlandai. 2020 m. ir 2021 m. imtasi daugelio veiksmų siekiant pagerinti kodekso laikymąsi. Pavyzdžiui, 2020 m. Nyderlandų statistikos departamentas paskelbė naują 2020–2025 m. žmogiškųjų išteklių strategiją ir gavo keletą ISO sertifikatų.

Ispanija. Įsipareigojimas įgyvendinamas kaip 2021–2024 m. nacionalinio statistikos plano ir vėlesnių metinių programų dalis. Specialioje nacionalinio statistikos instituto interneto svetainėje pateikiama įsipareigojimo santrauka piliečiams ir nuorodos į visus daugiamečius planus ir metines programas nuo 2016 m.[10]

Slovakija. Valstybės statistikos įstatymas[11] yra įsipareigojimas. 2021 m. jis buvo iš dalies pakeistas siekiant tai paaiškinti ir įgyvendinti kodekso principus.

Kitos valstybės narės, laikančios, kad įsipareigojimą sudaro nacionalinė teisė, kurios per pastaruosius dvejus metus nepranešė apie jokius didelius pokyčius, yra šios: **Austrija, Vokietija, Estija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Vengrija, Lenkija ir Portugalija.**

2.2.2. Atskiri įsipareigojimai

Bulgarija.

Po paskutinės ataskaitos Bulgarijos vyriausybė 2021 m. gruodžio mėn.[12] priėmė vieninteli naują atskirą įsipareigojimą. Jame skelbiama, kad nacionalinė statistikos sistema atitinka

8 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic
9 Dokumentas pateiktas europa.eu
10 INE – *MetodologiaYEstandares* – Europos statistikos praktikos kodekso naudojimo skatinimo ir taikymo iniciatyvos
11 Straipsnis Nr. 540/2001.
12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics

kodekso principus, ja užtikrinamas oficialios statistikos nepriklausomumas ir išreiškiamas vyriausybės įsipareigojimas užtikrinti nacionalinės statistikos institucijos rengiamų statistinių duomenų kokybę, o tai padidins Bulgarijos statistikos patikimumą.

Ankstesnėse ataskaitose aprašyti atskiri įsipareigojimai:

Graikija. Įsipareigojimas[13] pasirašytas 2012 m.

Švedija. Įsipareigojimas[14] buvo pateiktas 2017 m. vyriausybės biudžeto įstatymo projekte.

Slovėnija. Vyriausybė priėmė įsipareigojimą 2017 m.[15]

Airija. Vyriausybė priėmė įsipareigojimą 2017 m.[16]

Belgija. Įsipareigojimas[17] paskelbtas 2017 m.

Rumunija. Vyriausybė priėmė įsipareigojimą 2017 m.[18] Rumunija pranešė, kad 2020 ir 2021 m. ėmėsi tolesnių veiksmų siekdama užtikrinti statistikos instituto nepriklausomumą ir skirti pakankamai išteklių, taip pat nustatė naują skaitmenizacijos, duomenų apsaugos ir geresnio administracinių duomenų naudojimo politiką ir metodiką.

Malta. Įsipareigojimas[19] pasirašytas 2018 m.

Kipras. Įsipareigojimas buvo pasirašytas 2018 m. ir paskelbtas[20] kartu su santrauka piliečiams. Kipras pranešė, kad 2021 m. peržiūrėjus nacionalinį statistikos įstatymą planuojama peržiūrėti įsipareigojimą.

EEE, ELPA šalys ir šalys kandidatės:

Islandija, kuri dalyvauja ESS kaip Europos ekonominės erdvės šalis, taip pat nustatė atskirą įsipareigojimą[21]. Šveicarija, kuri dalyvauja ESS dvišaliu pagrindu, išsamiai pranešė apie nacionalines priemones, užtikrinančias kodekso laikymąsi. Šiuo metu ji taip pat siekia paaiškinti, kaip būtų galima parengti oficialų įsipareigojimą. Trys Vakarų Balkanų šalys oficialiai priėmė įsipareigojimus: Albanija – 2017 m., Juodkalnija – 2018 m. ir Šiaurės Makedonija – 2018 m.

13 https://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (tik anglų kalba).

14 https://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf ir https://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (tik švedų kalba).
Taip pat žr. 2017 m. metinės ataskaitos „Oficialioji Švedijos statistika“ p. 28 ir 29 https://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (įsipareigojimo aprašymas anglų kalba).

15 https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (tik anglų ir slovėnų kalbomis).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (tik anglų kalba).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (tik anglų, prancūzų, vokiečių ir nyderlandų kalbomis).

18 https://insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (tik rumunų kalba).

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx ir https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (tik anglų kalba).

20 Įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika (cystat.gov.cy)

21 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac

3. IŠVADA

Akivaizdu, kad nustačius įsipareigojimus valstybių narių vyriausybės buvo įpareigotos laikytis kodekso ir visoje ES, Europos ekonominėje erdvėje ir kaimyninėse šalyse padidėjo visuomenės pasitikėjimas oficialia statistika. Vyriausybės gerokai patobulino savo statistikos teisės aktus ir viešai paskelbė savo įsipareigojimus norėdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi kodekso principų.

Vis daugiau šalių yra prisiėmusios arba šiuo metu prisiima atskirus įsipareigojimus, nors dauguma vis dar mano, kad įsipareigojimas yra neatsiejamas nuo jų statistikos teisės aktų. Akivaizdu, kad pasirengimo procesas užtrunka, visų pirma dėl to, kad reikia priimti politinį sprendimą.

Šiuo metu vykdomas trečiasis ESS tarpusavio vertinimų etapas, kuris turi būti atliktas iki 2023 m., yra svarbiausias veiksmas, kuriuo siekiama padėti laikytis kodekso ir parodyti aukštą Europos statistikos kokybę, taip pat nustatyti tolesnius patobulinimus. ESS tarpusavio vertinimo mechanizmas gali būti laikomas dar vienu paramos įsipareigojimams ramsčiu, nes pagal jį periodiškai vertinamas nacionalinių statistikos institucijų įsipareigojimas laikytis kodekso. Atsižvelgiant į tai, kad šie du procesai yra glaudžiai susiję, iš dabartinio tarpusavio vertinimo etapo galima tikėtis su įsipareigojimais susijusių pokyčių, o ataskaitų teikimas greičiausiai vėl bus susietas.

Apskritai akivaizdu, kad vyriausybės ir nacionalinės statistikos institucijos visoje ES labai gerai suvokia, kaip svarbu užtikrinti visuomenės pasitikėjimą Europos statistika geriau laikantis kodekso principų. Taip pat akivaizdu, kad kodekso įgyvendinimo sąlygos nuolat tobulinamos.